

Inisua ni bula

Idusidusi vei ira na kai Pasifika kei Timor-Leste era cakacaka e Ositerelia

Veika me dikevi me baleta na inisua ni bula

✓ Na inisuataki ni bula e dua na ituvaki e vinakati ena ivolatara ni cakacaka

E dua na ivakatagedegede e kovuti ena Veiqaravi e Vanuatani (Cakacaka Vakalekaleka) Subclass 403 Visa, [Condition 8501](#), e gadrevi kina vei ira kece na cakacaka e Ositerelia mera rawata na inisua ni bula e veiganiti. E nomu itavi sara ga mo na raica ni na kovuta na gauna kece ni nomu tiko na ituvaki ni nomu inisua. Ke o muduka na nomu inisua ni bula o sa voroka na ivakatagedegede ni ivolatara ni tiko. Me rawa ni o sega ni voroka na ivakatagedegede ni nomu ivolatara ni tiko, na isausaumi ni nomu inisua ena musu vakadodonu ga mai na nomu veisaumi.

✓ Kauta tiko e veigauna na itukutuku ni inisua

Mo maroya se kauta tiko e veigauna e dua na ilavelave ni sitivikiti ni inisua (COI) kei na/se kad ni inisua, ke mani gadrevi mo lai raici vuniwai.

✓ Veivuke ena inisua

Mo raica na nomu kad ni inisua se itukutuku ni nomu se qai yaco mai ena sala mo veitaratara kina kei na nomu kabani ni inisua ni bula (naba ni talevoni, website se imeli). Ena veivuke sara vakalevu qo ke o gadrevi eso na veitokoni ena veika e vauca nomu inisua. Mo nanuma mo kila tale tiko ga na sala mo biuta kina na naba ni inisua se naba mo vakarautaka me saumi kina na ilavo o vakayagataka ena gauna o veitaratara kina kei iratou.

✓ Vakavoutaka na itukutuku me baleti iko

Mo na veitaratara kei na kabani ni nomu inisua ke sa vakavoutaki na kemu itukutuku. Na itukutuku eso me vaka na nomu naba ni talevoni se nomu itikitiko kei na katonimeli ena rairai vinakati mo vakaraitaka ena gauna o sa kele mai kina i Ositerelia qai sega ni dau kilai tu qo ena gauna o volia kina e dua na inisua.

✓ Vakadeitaka ke o yacova na kena ivakatagedegede

O koya ena vakarautaka nomu inisua ena rairai gadreva e dua na ilavelave ni kemu itukutuku ena nomu pasipote kei na ivolatara ni tiko me raica kina ke o yacova na ivakatagedegede e gadrevi.

✓ Saumi ni inisua

Mo veivosaki kei na itaukei ni nomu cakacaka mo kila kina na sala e musuki kina ena nomu veisaumi na nomu isausami ni inisua, wili kina na levu ni ilavo e musu.

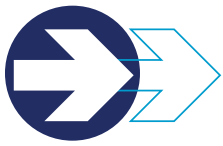
✓ Ira na vuniwai kei na valenibula

E tiko na kedrau duidui na **vuniwai** era veiqaravi (GPs) kei na **valenibula** e Ositerelia.

Na veisiko ina valebula o na rawa ni sauma kina e dua na ilavo levu mo laurai mada ga, vakauasivi ke o sega ni lewenivanua tudei. E macala nira na sauma qori na kabani ni inisua, ia o na sauma rawa ga qori mo qai vakalewena na fomu e muri me na sauma lesu vei iko na kabani ni inisua.

Mo lai raici vuniwai, sega ni valenibula, ena ituvaki e sega soti ni bibi. Lai rai ga e valenibula ke yaco e dua na ituvaki e leqataki kina nomu bula.

Saumi ni inisua ni bula

E duidui na gaunisala me saumi lesu kina vua e dua na inisua ni bula, ena vakataua sara ga vei ira na vakarautaka na veiqaravi qori. Na kato sa toka e ra qo ena vakamacalataka na gaunisala me saumi lesu mai kina na inisua qori, oni kerei moni qai raica na kena itukutuku matailalai ena nodratou website na vakarautaka na inisua.

VAKARAUTAKI NI ITUKUTUKU NI VEIKA ME SAUMI

VAKAU NI FOMU NI VEIKA ME SAUMI

1. Raica ena website ni kabani ni inisua o sausaumi kina ena ivakarau ni kena rawa ni saumi lesu na nomu inisua (e rawa ni vakayacori ni vakau ga ena veilawa, tabaki qai sikenitaki ni vakau ena imeli se biu ena App).
2. Vakalewena vakavinaka na fomu ni ilavo me ratou sauma na kabani ni inisua.
3. Na ivakadinadina ni veika e saumi/ kei na risiti me na kabi vata kei na fomu ni ilavo me ratou sauma na kabani ni inisua. E dodonu me vakaraitaka na ilavo ni sausaumi, tikinisiga e saumi kina kei na itukutuku nei koya e vakarautaka na veiqaravi vakavuniwai.

MO BIUTA TALE GA NA ITUKUTUKU VAKAVUNIWAI

Ni o lai raici vuniwai

- Me tuvai vakavinaka na veiqaravi saumi qai biu vata kei na naba ni Veivuke ni Veiqaravi Vakavuniwai (MBS)
- iVakamacala ni veiqaravi dina e vakayacori ke tiko

Ena veisiko e valenibula

- iVakamacala vakavuniwai ni nomu lai curu kei na nomu suka ke tiko
- iTukutuku ni veika e saumi

ESO TALE NA ITUKUTUKU E VINAKATI

Saumi vakadodonu na vanua ni veiqaravi vakavuniwai

Eso na dauniveiqaravi vakavuniwai kei ira na kenadau, me vakataki ira na dau vakadikeva na vu ni mate kei ira na dau dikeva na iyaloalo ni misini e cinava na yago era sa rairai okati tu ena sala ni veitaratara ni tabana ni bula kei nomu kabani ni inisua. Qo e rawa kina nira vakauta vakadodonu sara ga ena kabani ni inisua na veika me na sauma, mai na nodra bilitaki iko ena veiqaravi taucoko e vakayacori. Ena rairai gadrevi mo sauma e dua na ilavo ena gauna ya ia e sega ni gadrevi mo vakauta na itukutuku qori vua na kabani ni nomu inisua. Mo veitaratara kei na kabani ni nomu inisua me raica ke okati o nomu vuniwai kei ira na dau saumi vakadodonu vua na nomu kabani ni inisua, mo kerea tale ga ke rawa ni okati kina ke se sega ni se tiko kina.

Vei ira na dauniveiqaravi vakavuniwai era sega ni okati kei ira na dau saumi vakadodonu vei nomu kabani ni inisua, ena vinakati mo na sauma na veiqaravi taucoko qai vakauta malua na itukutuku kece me sauma na kabani ni inisua.

iVakamacala me baleta na veiqaravi

Na ivakamacala me baleta na veiqaravi (PDS) e volaitukutukutaka vakamatailalai ena veika vakatabakidua me baleta na nomu inisua, na veika e okati vata, veika e sega ni okati kina, ivakatagedegede ni veika me rawati. Mo veitalanoa kei na nomu kabani ni inisua ena veika me baleta nomu PDS qai veitaratara kei ira ena veika me baleta nomu inisua.

VEIKA E DAU YACO

VAKADONU

Sa vakadonu mo na saumi qai biu mai ena dua na jeke se saumi vakailavo ena nomu akaude ni baqe.

SEGA NI VAKADONU

Ke sega ni okati ena veika e dodonu me sauma na kabani ni inisua, ena vakau yani e dua na itukutuku ena nomu talevoni, imeli se dua na ivola mai na kabani ni inisua.

ESO TALE NA ITUKUTUKU NA VINAKATI

Ke sega ni vakaleweni vakavinaka na fomu ni ilavo me saumi se sega ni veirauti na itukutuku e vakarautaki se gadrevi eso tale na itukutuku ni veiqaravi vakavuniwai, ena vakauta yani na kabani ni inisua e dua na itukutuku ena nomu talevoni se imeli. Kerei me vakaleweni sara vakavinaka na fomu qai biu vata kei na itukutuku kece e gadrevi ena gauna o biuta kina ena kabani ni inisua.

VIA TAROGA ESO TALE NA KA?

Ke o gadreva na veivuke mo kila vinaka kina nomu inisua ni bula, mo na veitaratara kei na nomu itaukei ni cakacaka, talevoni ni veiqaravi ni PALM ena 1800 51 51 31 gole ina: www.privatehealth.gov.au/health_insurance/overseas

Veiqaravi ni leqa tubukoso

Ke yacovi iko e dua na ituvaki e ririkotaki kina na nomu bula, mo qara veivuke ena taba ni veiqaravi ni leqa tubukoso ena dua na valenibula ni lewenivanua o voleka ena ☎ 000 ena gauna totolo duadua mo vukei kina.

Na valenibula kece e Ositerelia e 24 na aua nodra veiqaravi ni leqa tubukoso o na rawa ni vukei kina ke sa sogo na itikotiko ni veidikevi ni vuniwai o dau lau lai laurai kina, era dola tale ga na valenibula ena muanimacawa.

Mo qaravi ena leqa tubukoso → valenibula (taba ni veiqaravi ni leqa tubukoso) se qirita na lori ni veiusa e valenibula ena 000

Ena veiqaravi e sega soti ni rivarivabitaki → GP (vuniwai)